

Hadházi Dávid

Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
jogász szakos hallgató

A köztársasági elnöki kegyelem a büntetőjog szempontjából

Debreceni Jogi Műhely, 2015. évi (XII. évfolyam) 3-4. szám (2015. december)

DOI [10.24169/DJM/2015/3-4/9](https://doi.org/10.24169/DJM/2015/3-4/9)

A köztársasági elnök által gyakorolható egyéni kegyelem mind a sajtóban, mind a jogászok között legutóbb a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatban került újra a figyelem középpontjába. Ennek összefüggésében érdemes újfent elővenni, a büntetőjog szempontjából ismét megvizsgálni – az egyébként a pontos és precíz fogalmakkal dolgozó büntető törvénykönyvek rendszerébe nehezen beilleszthető – jogintézményt: a kegyelmet.

A következőkben a köztársasági elnöki kegyelemmel kívánok foglalkozni, elsősorban pedig az eljárási és a végrehajtási kegyelem bemutatására teszek kísérletet, illetve a kötelező kegyelmi eljárás kapcsán röviden a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést is érintem.

I. Bevezetés

Ha a kegyelem eredetét keressük, egy régi intézményt láthatunk, melyet az ókori Rómában már a császárok is gyakoroltak.^[1] A magyar jogrendbe a kegyelem keresztény közvetítéssel került be, így célszerű az ott elfoglalt helyét egy rövid fejtegetés tárgyává tenni – a szoros kapcsolat miatt jobban megérthetjük a büntetőjogi kegyelem lényegét is.

A világvallások között a keresztény teológiában foglal el leginkább domináns pozíciót a kegyelem. A Biblia tanítása szerint minden ember bűnösként születik, és személyesen is számtalanszor vétkezik Isten ellen. A bűn büntetése az örök halál, vagyis a kárhozat, ezért a bűnös ember a mennyországba nem juthat be. Az Úr azonban szereti az embert, és nem akarja azt, hogy a pokolra, a gyötrelmek helyére kerüljön, ezért elküldte Fiát, Jézus Krisztust, aki minden ember bűnéért kereszthalált halt. Ez az Isten kegyelméből való megváltás. Merthogy aki hisz Jézus Krisztusban, megtérve bűneiből elfogadja Urának és Megváltójának, annak Isten megbocsátja vétkeit és ingyen kegyelméből üdvösséget ad. Nem a jó cselekedetei miatt, hanem Krisztus érdeméért, hiszen a kegyelem „a teremtményt sem természete, sem érdem alapján nem illeti meg, és jogos igénye sem lehet rá.”^[2]

Summa summarum, a kegyelem valláserkölcsei „értelemben [nem más, mint] Istennek az üdvösség érdekében adott ingyenes ajándéka”^[3], tehát a teológiai és a büntetőjogi kegyelem az előre meghatározott büntetés ingyenes, ki nem érdemelt elengedésében, a büntetés alóli felmentésben mutat azonosságot.

Vizsgálódásunkat a büntetőjog oldalán folytatva, többféle kegyelemről beszélhetünk. Személyi hatálya alapján lehet szó közkegyelemről és egyéni kegyelemről. A büntetőeljárás szakaszainak megfelelően megkülönböztetjük az eljárási kegyelmet, a végrehajtási kegyelmet és a kegyelmi mentesítést.

A közkegyelem (más néven amnesztia, illetve általános vagy csoportos kegyelem^[4]) gyakorlását az Alaptörvény az Országgyűlés kezébe helyezi, erre nézve az országos népszavazás tartását megtiltja.^[5] A parlament a *közkegyelem gyakorlásáról* törvényben rendelkezhet.

Az általános kegyelem és az egyéni kegyelem közötti különbség két tekintetben is fennáll. Egyfelől közkegyelmet csak az Országgyűlés adhat, az egyéni kegyelmet pedig a köztársasági elnök gyakorolja. Másrészt az eltérés felfedezhető abban is, hogy amíg az államfő mindig az „egyén” kérelmét bírálja el, addig a törvényben gyakorolt *közkegyelem* – mint nevében is benne van – szélesebb személyi kört érint.

Eljárási kegyelemről (abolíció)^[6] beszélhetünk mindaddig, amíg a büntetőeljárás le nem zárul. Ebben az esetben – ha az eljárás még el sem kezdődött – az egyéni kegyelem és a közkegyelem gyakorlója megakadályozhatja az eljárás lefolytatását, vagy – ha az eljárás már folyamatban van – azt megszüntetheti. A végrehajtási kegyelem (adgradáció^[7]) esetén már megszületett a jogerős bírói ítélet. Ilyenkor az államfő, valamint az Országgyűlés a büntetések és a mellékbüntetés, valamint egyes intézkedések végrehajtása alól adhat kegyelmet.^[8] A harmadik terület a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítés kegyelmi változata, amely a törvényi és a bírói mentesítés kiegészítője. Alkalmazására akkor is sor kerülhet, ha a Btk. „szerint ennek egyébként nincs helye.”^[9]

II. A kegyelemről általában

A kegyelmezési jog „az igazságszolgáltatásba való beavatkozást jelent” ^[10], azonban az államfő egyéni kegyelmezését nem tekinthetjük igazságszolgáltatási tevékenységnek.^[11] A köztársasági elnök döntésénél figyelembe vett feltételek, körülmények nincsenek jogszabályban meghatározva.^[12]

Hogy milyen kritériumok jöhetnek számításba egy kérelem pozitív elbírálásakor, csak sejtéseink lehetnek, de írott norma hiányában az elnök nincs kötve ezekhez. Ilyen lehet például a súlyos egészségromlás, fizikai vagy szellemi leépülés, melynek következtében gyakorlatilag az elítélt ártalmatlanná válik.^[13] Ebbe a körbe tartozhat egy gyógyíthatatlan betegség, annak végső stádiuma, vagy családi okok. Mindenképpen azonban olyan körülmények, amelyeket a bíróság az ítélethozatalkor nem tudott figyelembe venni.

A média érdeklődését időről időre felkelti az államfő kegyelmezési gyakorlata. Mivel azonban a kegyelmi határozatok adatvédelmi okokból nem kerülnek nyilvánosságra, így csak az Igazságügyi Minisztérium által közzétett éves kegyelmezési statisztikák állnak rendelkezésünkre. Ezekre az adatokra támaszkodva elmondhatjuk, hogy a kegyelemben részesülők száma csökkenő tendenciát mutat. A beérkezett és a pozitív elbírálásban részesült kérelmek arányát tekintve levonható az a következtetés, hogy a köztársasági elnökök is egy kivételes lehetőségként tekintenek a kegyelemre.

Az elmúlt 13 évben – amelyet a statisztika tartalmaz – 2004-ben, Mádl Ferenc köztársasági elnöksége idején kaptak a legtöbben kegyelmet, szám szerint 41-en. Az elmúlt évben a legkevesebb, mindössze 4 fő, viszont idén szeptember 30-ig már 17 kérelmező részesült kegyelemben Áder János államfő jóvoltából.^[14]

A kegyelem rendkívüli, „kiegészítő” jellegéből fakad, hogy tételesen nem lehet felsorolni alkalmazásának eseteit, hiszen éppen az ilyen átlagostól eltérő esetek miatt van szükség a jogintézményre. Fontos hangsúlyozni, hogy kivételes intézményről beszélünk, amelyet „szűk körben és ritkán indokolt” alkalmazni,

a jogbiztonság érdekében ugyanis fontos „a bíróságok által kiszabott büntetések” végrehajtása.^[15] Ellenben mindig lehetnek olyan körülmények, esetek, amelyeket az absztrakt jogi normákat követő bíróságok mégsem tudnak figyelembe venni – hisz „az élet sokkal változatosabb annál, hogyssem merev kategóriák kalodájába lehetne bezárni”^[16] –, és az eljárás lefolytatása vagy a büntetés végrehajtása pedig méltánytalan lenne az elkövetőre nézve. Ezekre a helyzetekre nyújt megoldást az államfő kegyelmezési joga.

III. Jogforrások

a) Alaptörvény

Ha a kegyelem szempontjából hazánk jogrendjét tanulmányozzuk, a jogintézménnyel a legmagasabb jogforrási szinten is találkozunk. Az Alaptörvény kimondja, hogy Magyarország élén az Országgyűlés által választott köztársasági elnök áll, akire nézve a 9-14. cikkeken szól az alkotmány. A kegyelemről a 9. cikk (4) bekezdés g) pontja rendelkezik, amely deklarálja: „a köztársasági elnök [...] gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát”, továbbá kimondja, hogy a döntés érvényességéhez a Kormány tagjának ellenjegyzésére van szükség.^[17]

Hazánk új alkotmánya – hasonlóan az előzőhöz – biztosítja az államfő kegyelmezési jogát, de arra nézve – a miniszteri ellenjegyzést leszámítva – semmilyen korlátozást nem állít fel.

Az egyéni kegyelem személyi hatálya mindenkire kiterjed. A magyar jogtörténetre visszatekintve azt láthatjuk, hogy a magyar király az elítélt miniszterek, illetőleg az Állami Számvevőszék elnöke tekintetében nem élhetett kegyelmezéssel.^[18] A hatályos szabályokban e személyi körökre nézve sem korlátozott az államfő jogköre. A közjogi felelősségre vonás (impeachment) esetén is élhet jogával, szemben például az Egyesült Államok elnökével.^[19]

Az amerikai alkotmányt vizsgálva még egy fontos különbséget fedezhetünk fel a két ország államfőjének jogköre között. Az Egyesült Államok elnöke csak szövetségi bűncselekményekkel szemben gyakorolhat kegyelmet és ezt az USA alkotmánya is kimondja.^[20] Ezzel szemben a magyar köztársasági elnök kegyelmezési jogát az Alaptörvény nem, csak az egyszerű többséggel elfogadott és ilyen többséggel bármikor módosítható büntetőeljárás, valamint büntetés-végrehajtási törvény korlátozza. Az államfő jogkörét korlátozó rendelkezések egyszerű törvényi szintű szabályozása aggályos lehet, de e kérdés vizsgálata már az alkotmányjog területe.

b) Büntető Törvénykönyv

Törvényi jogforrási szinten a kegyelemről több jogszabály is rendelkezik. A *Büntető Törvénykönyvről* szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 25. § c) pontja szól a kegyelem büntethetőséget megszüntető voltáról. A szabályozás rendkívül rövid és lényegre törő – a Btk. csak annyit mond: „A büntethetőséget megszünteti [...] a kegyelem”. Ezen okok között mind egyéni, mind közkegyelemről beszélhetünk. Ha az államfő vagy az Országgyűlés – mint a jogkör gyakorlója – kegyelmet ad, azzal „megakadályozza az államot abban, hogy érvényesítse büntetőigényét.”^[21]

A Btk. az előző törvénykönyvhöz képest már nem tartalmazza a büntetés végrehajtását kizáró okokat, így

csak a büntethetőséget megszüntető okok között szerepel a kegyelem. A törvény miniszteri indokolása szerint a jogalkotó arra törekedett, hogy egy tisztán anyagi jogi törvényt alkosson.^[22]

c) Büntetőeljárás törvény

A *büntetőeljárásról* szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) már részletesebben szabályozza a kegyelemet, a kegyelmi eljárásra vonatkozó szabályokat az 597-599. §-okban. Az 597. § (1) bekezdése szerint kegyelem iránti előterjesztés mind hivatalból, mind kérelemre történhet. A köztársasági elnöknek szóló előterjesztés megtétele megoszlik a legfőbb ügyész és az igazságügyért felelős miniszter között. Ha a kérelem a büntetőeljárás megszüntetésére irányul, a vádirat benyújtásáig a legfőbb ügyészt illeti meg, azt követően pedig az igazságügyért felelős minisztert.

Kegyelmi kérelmet nyújthat be a leginkább érintett személy, azaz maga a terhelt; fiatalok esetén a törvényes képviselője jogosult erre; hasonlóképpen a terhelt védője és a hozzátartozója is. Attól függően, hogy az eljárás mely szakaszban jár, azt az ügyésznél, illetve a bíróságnál kell beadni, akik a döntéshez szükséges személyes adatokat is kezelik. ^[23]

A Be. 598. §-a rendelkezik a kegyelmi kérelem elintézéséről. A kegyelem iránti előterjesztést és a döntés meghozatalához szükséges iratokat a vádirat benyújtásáig az ügyész a legfőbb ügyészhez; a benyújtást követően a bíróság az igazságügyért felelős miniszterhez terjeszti fel.^[24]

A legfőbb ügyész, valamint az igazságügyért felelős miniszter dönt arról, hogy tesz-e előterjesztést a kegyelemre nézve. Ez azonban nem jelenti azt, hogy csak azokat a kérelmeket terjeszteni kell fel, amelyekre előterjesztést kívánnak tenni, hanem kötelesek a kérelmet minden esetben továbbítani az államfőnek.^[25] Tehát a megnevezett személyek semmiképpen sem töltenek be „szűrő szerepet”^[26], mert a végső döntést a köztársasági elnök hozhatja meg.

Az elnök iratok alapján dönt, személyes meghallgatásra nem kerül sor.^[27] A határozatot – mivel azok nem nyilvánosak személyiségi okok miatt – nem kell kihirdetni a Magyar Közlönyben, az „a kegyelmi elhatározás napján válik érvényessé.”^[28]

A büntetőeljárás törvény kimondja, hogy a kegyelmi kérelem benyújtása az eljárás lefolytatására nincs halasztó hatállyal. Ha az eljárás a döntés meghozatalakor még folyamatban van, az eljárási szakasztól függően a bíróság vagy az ügyész fogja kézbesíteni a határozatot a terheltnek és a kérelem előterjesztőjének.

Előfordulhat, hogy az eljárás kegyelemmel történő lezárása „nem szolgálja a terhelt érdekét.”^[29] Abban az esetben például, ha valakit „alapos ok nélkül” fogtak magánvádas perbe, és pertörelő kegyelemben részesül (tehát az ártatlanságát bizonyító ítélet megszületése előtt az eljárást megszünteti a bíróság), a terhelt a bűnösség gyanújában maradna.^[30] Ezért a Be. biztosítja azt a jogot, hogy az érintett kérhesse a kegyelemből megszüntetett eljárás folytatását, ha azt hivatalból kezdeményezték.^[31] Mindez alapozható az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére is, ami kimondja: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat [...] törvény által felállított, független és pártatlan bíróság [...] bírálja el.”^[32]

d) Büntetés-végrehajtás törvény

A 2015. január 1-jén hatályba lépett új büntetés-végrehajtási jogszabály, *A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési eljárás végrehajtásáról* szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) váltotta *A büntetések és intézkedések végrehajtásáról* szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletet (Bv. tvr.). Az új jogi normában a kegyelem szabályozása bővült és részletesebb lett.

A Bv. tv. tartalmazza külön-külön a büntetés és az intézkedés végrehajtását kizáró okokat, köztük a kegyelmet.^[33] Az új törvény a 30. §-ban szól általában a kegyelemről, rögzíti, hogy a jogkör gyakorlója a még végre nem hajtott büntetést és intézkedést engedhet el vagy mérsékelhet, továbbá az (1) bekezdésben kifejezetten kimondja: az elengedett vagy mérsékelt szankció „az elengedett rész tekintetében nem hajtható végre.”

A törvény miniszteri indokolása szerint a kegyelmi jogkör gyakorlója a büntetés mérséklésénél akár annak végrehajtását is megváltoztathatja, de ilyenkor is figyelemmel kell lennie a *nulla poena sine lege* elvre.^[34] Tehát a köztársasági elnök a büntetés végrehajtását csak úgy enyhítheti, hogy olyan büntetést határoz meg, amely már a bűncselekmény elkövetésekor a törvényben szabályozva volt.

A 2013. évi CCXL. törvény a 45-46. §-ban – szemben a Bv. tvr.-rel – szabályozza a kegyelmi eljárást. A 45. § (1) bekezdése alapján végrehajtási kegyelmet csak „a még végre nem hajtott büntetés, a próbára bocsátás, a jóvátételi munka és a javítóintézeti nevelés elengedésére vagy mérséklésére” lehet kérni. A törvény tehát kizárja a kegyelemből az intézkedések körébe tartozó megrovást, pártfogó felügyeletet, elkobzást, vagyonelkobzást, elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét, kényszergyógykezelést és jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvény szerinti intézkedéseket. A kegyelmi jogkör a katonai büntetésekre és mellékbüntetésekre sem terjed ki.^[35]

Továbbá e törvényben kerül szabályozásra a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesítés is.

A (2) bekezdés kifejezetten kimondja, hogy nem kérhető kegyelem a már végrehajtott büntetés vagy intézkedés utólagos elengedése érdekében sem.

A végrehajtási és a mentesítés iránti kegyelmi kérelmet ugyanaz a személyi kör nyújthatja be az első fokon eljáró bíróságnál, mint az eljárási kegyelem esetében. A bírósági tanács elnöke a törvény alapján beszerzi az elítélt személyes adatait, melyek szükségesek a kegyelmi döntés meghozatalához, ezeket az iratokat a kérelemmel együtt az igazságügyért felelős miniszternek terjeszti fel.^[36]

A kegyelmi kérelemmel kapcsolatban az igazságügyért felelős miniszter jogait és kötelességeit a 46. § (1)-(5) és (7) bekezdései határozzák meg. A miniszter feladata a kérelem államfőnek való továbbítása, akkor is, „ha a kegyelem gyakorlása iránt nem tesz előterjesztést.” Ha tesz előterjesztést, annak előkészítése során rendelkezhet úgy, hogy – a végrehajtásra halasztó hatállyal – az elítélt szakorvosi vizsgálatát írja elő a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában vagy az Igazságügyi Megfigyelő és Elmeógyógyító Intézetben, ha a kegyelmi kérelemben az elítélt egészségügyi okokra hivatkozik.

A miniszter egyéb esetben is elrendelheti a végrehajtás megkezdésének elhalasztását vagy félbeszakítását az államfő döntéséig.

A (6)-(7) bekezdés alapján a köztársasági elnök határozatát az ügyben eljáró elsőfokú bíróság tanácsának elnöke az elítéltnak és a kérelem előterjesztőjének, szabadságelvonással járó szankció esetén az igazságügyi miniszter a büntetést fogatosító intézetnek köteles kézbesíteni.

IV. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés

A Bv. tv. 2014 novemberében elfogadott módosítása iktatta be a 46/A-46/H. §-okat, amelyek a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárását szabályozzák.

A tudományos szakirodalomban vitatott a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés (TÉSZ) emberi jogi és alkotmányossági szempontoknak való megfelelése.^[37] Elsősorban az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. Cikkét hívhatjuk fel a kérdés megítélésében, mely nemzetközi szerződést Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvény hirdetett ki. Az Egyezmény a „*Kínzás tilalma*” címszó alatt rögzíti, hogy „senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”

Az Alaptörvény IV. cikkének (2) bekezdésében szerepel legmagasabb jogforrási szinten a TÉSZ, az alkotmányunk ugyanis kimondja: „Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.” A Btk.-ban 1999 óta szerepel bővített körben a jogintézmény, a hatályos büntetőtörvény 44. §-ának (1) bekezdése pedig taxatív felsorolja azokat a bűncselekményeket, amelyek esetében a bíróságnak lehetősége van az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárni. A (2) bekezdésben a TÉSZ kötelező eseteit találjuk.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a kérdés vonatkozásában Magyar László kontra Magyarország ügyben foglalt állást 2014. május 20-án született ítéletében.^[38] A strasbourgi Bíróság rögzíti, hogy alapvetően az életfogytig tartó szabadságvesztés nem ellenkezik az Egyezmény 3. Cikkével, önmagában a szabadulás távoli, de reális lehetősége még nem minősül embertelen, megalázó büntetésnek.^[39]

Az EJEB azonban kijelenti, hogy szükséges a nemzeti jogrendszernek tartalmaznia meghatározott idő eltelté után egy felülvizsgálati lehetőséget, amely figyelembe veszi, ha az elítélt körülményeiben, életében változás következne be. Ennek hiányában az elítélt meg van fosztva a szabadulás reményétől, amely felveti az Egyezmény 3. Cikkének megsértését.^[40]

Az Emberi Jogi Bíróság – a felülvizsgálati lehetőségként tekintett – egyéni kegyelem szabályozásának hiányosságait is megállapítja, ugyanis hazai jogszabály nem ír elő semmilyen kritériumot vagy feltételt, amit az államfőnek figyelembe kellene vennie. Ráadásul sem a köztársasági elnöknek, sem az igazságügyi miniszternek nincs indokolási kötelezettsége a döntésükre nézve. A Bíróság véleménye szerint ez azért aggályos, mert az elítélt nem tudja előre, mit kell tennie és milyen követelményeknek kell megfelelnie azért, hogy szabadlábra kerüljön.^[41]

Ezeken túlmenően az ítéletben az EJEB leszögezi, hogy nem feladata meghatározni azt a formát, amivel a szerződő állam a felülvizsgálatot biztosítja.^[42]

A Magyarországot elmarasztaló ítéletre válaszként született meg a Bv. tv. módosításával a kötelező kegyelmi eljárás. Az Igazságügyi Minisztérium az életfogytiglan szabályozásához nem akart hozzányúlni, hanem az elítélt „reményhez való jog”-át, a felülvizsgálatot másként kívánta biztosítani. A Kormány és az Országgyűlés így kívánt megfelelni a nemzetközi elvárásoknak, minthogy az Emberi Jogok Európai Bírósága is lehetséges útként jelölte meg az egyéni kegyelmet.

V. A kötelező kegyelmi eljárás

A 2013. évi CCXL. törvény 46/A. és 46/H. §-ai között szabályozza a jogalkotó *A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték kötelező kegyelmi eljárását.* Az elítéltek büntetését a szabadságvesztésből kitöltött negyven év után vizsgálják felül – így az új megoldás gyakorlatban való alkalmazására még egy-két évtizedet várunk kell. A kegyelmi eljárás pedig hivatalból indul, melyhez azonban az elítélt előzetes hozzájárulására van szükség. A kötelező kegyelmi eljárás speciális szabályokkal zajlik: egy, a Kúria elnöke által kijelölt, eseti jelleggel felálló, kúriai és ítélőtáblai büntető bírákból álló öttagú testület, mint *Kegyelmi Bizottság* vizsgálódik először.

A Bizottság többek között megnézi, hogy az elítélt a büntetés végrehajtása alatt kifogástalan magatartást tanúsított-e, illetve rendelkezik-e azzal a készséggel, hogy törvénytisztelő életmódot folytasson. Emellett megvizsgálja, hogy „személyi vagy családi körülményeire, valamint egészségi állapotára tekintettel alaposan feltehető-e, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.”

A Kegyelmi Bizottság döntését az igazságügyért felelős miniszter által megküldött iratok alapján, továbbá az elítélt meghallgatásával, szükség esetén pedig szakértők bevonásával hozza meg. Az állásfoglalását – az Emberi Jogi Bíróság ítéletében megfogalmazottakra válaszként – indokolnia kell. A döntés tartalmazza a kegyelem gyakorlására vonatkozó javaslatot, amit a testület a beérkezett iratokkal, a beszerzett adatokkal és a szakértői véleménnyel együtt az igazságügyi miniszternek küld meg, aki azt azonos tartalommal terjeszti fel a köztársasági elnöknek.

Ha a köztársasági elnök az elítéltnak nem ad kegyelmet, a kötelező kegyelmi eljárást a lezárását követő két év elteltével ismét le kell folytatni.

Az igazságügyi miniszter az eljáráshoz szükséges személyes adatokat és további iratokat is beszerez, többek között különböző kockázatértékelési összefoglalókat, fegyelmi eljárásokkal kapcsolatos iratokat, egészségügyi dokumentációkat és az elítélt büntetőügyének iratait.

Az eljárás automatikusan hivatalból indul, de a Kegyelmi Bizottság indokolt döntése a köztársasági elnököt természetesen nem kötelezi arra, hogy feltétlen kegyelmet adjon, mérlegelési joga továbbra is megmarad. A kötelező kegyelmi eljárás pedig nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy az általános szabályok szerint induljon hivatalból eljárás vagy az elítélt, illetve más jogosult személy nyújtson be kegyelmi kérelmet.

VI. Felmerülő kérdések

a) A megoldás problémái

A törvényi megoldás különböző kérdéseket vet fel. Először is azt, hogy egy kötelező felülvizsgálattal a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés nevezhető-e ténylegesnek. A probléma már a módosító javaslat vitájában is felmerült, vagyis hogy e megoldással a TÉSZ a differenciált jellegét veszti el, mivel az erre a büntetésre ítélt már nem feltétlen marad *ténylegesen* élete végéig büntetés-végrehajtási intézetben. Ezzel az életfogytiglan és a tényleges életfogytiglan közötti különbség tűnik el.[43]

Másrészt a megoldás ellen lehet felhozni azt is, hogy a kegyelmezési jog a büntetőjogban egy kivételes lehetőség, ebből kifolyólag nem a kegyelem intézménye a legmegfelelőbb a „reményhez való jog” biztosításához. A TÉSZ-re ítélt növekvő száma miatt egyre gyakrabban kell majd a kegyelemhez nyúlni, ami az intézmény rendhagyó jellegét csökkentené, ezzel a büntetőjogi igazságszolgáltatást gyengítve.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának adataiból kiderül, hogy 2014-ben a jogerősen tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésüket töltők száma 36 volt. A TÉSZ 1999-es bevezetésétől fogva átlagban évi 3-4 fő került elítélésre, ez a szám 2013-tól kezdve jelentősen emelkedett; 2013-ban 8 fővel, 2014-ben 7 fővel szemben szabtak ki jogerősen tényleges életfogytiglant. E két év adataiból természetesen hosszú távú következtetéseket nem vonhatunk le, mindenesetre, ha ez a tendencia megmarad, a kegyelem kivételes jellegére nézve megalapozott lehet az ellenvetés.[44]

b) Érvek a megoldás mellett

Ugyanakkor a másik oldalon, a megoldás mellett szólva el kell mondani, hogy tulajdonképpen – az általános szabályok szerint – az államfő elé kerülő kegyelmi kérelmekhez képest viszont elenyésző lesz a TÉSZ miatt induló eljárások száma, így a kegyelem nem vesztené el speciális természetét. Másrészt a bíróból álló Kegyelmi Bizottság indokolási kötelezettségével olyan elem kerül az eljárásba, ami hiányzik az általános kegyelmi eljárásból, így a kegyelem e fajtája a büntetőjog formalizáltságához is közelebb áll. Ráadásul a jelenleg szabadságvesztésüket töltőknek sem egy évben telik le felülvizsgálat megindításához szükséges negyvenévesi időtartam, ezért ez érdemben nem növelné az eljárások számát.

Bár megállhatja a helyét az az érv, mely szerint a törvénymódosítással az életfogytiglan a *tényleges* mivoltát veszti el, de a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés és az életfogytig tartó szabadságvesztés nem olvad össze teljesen. A felülvizsgálat a TÉSZ esetében egy több tényező, sokkal kivételesebb eljárás, mint az életfogytig tartó szabadságvesztésnél a feltételes szabadságra bocsátásra irányuló általános eljárás. Így a büntetés megkülönböztetett jellege nem szűnik meg.

A kötelező kegyelmi eljárás és egy bírói tanács felülvizsgálata sem ismeretlen a magyar jogtörténetben. Az 1896-os bűnvádi perrendtartás hatályba lépése előtt a Királyi Kúrián belül működött egy ún. *kegyelmi tanács*. Ez vizsgálta meg a halálbüntetésre ítélt kegyelmi kérelmeit. A bűnvádi perrendtartás hatálya alatt pedig kötelező volt a Kúriának halálbüntetés esetén (indokolással ellátva) állást foglalnia a kegyelem kérdésében. Tehát jogtörténetünkben is láthatunk példát a kötelező kegyelmi eljárásra. Ahogy 1990-ig a halálbüntetés volt hazánkban a legsúlyosabb büntetési nem, úgy jelenleg a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés. Mint egykor, úgy ma is a legsúlyosabb büntetésre írja elő a törvény a hivatalból induló kegyelmi eljárást.[45]

VII. Összegzés

Végezetül megállapíthatjuk, hogy a jogszabályi rendelkezéseknek mindenképpen előnye annak részletezése,

hogy a Kegyelmi Bizottságnak milyen szempontokat kell figyelembe vennie állásfoglalása kialakításakor. Ezen felül joggal várhatjuk, hogy – bár az államfő határozata továbbra sem nyilvános, és azt nem kell indokolnia – a testület indokolási kötelezettsége miatt a kegyelem jobban megismerhetővé, és talán a büntetőjog rendszerébe is jobban beilleszthetővé válik. Így esetleg azok az indokok, szempontok is jobban körvonalazódnak, amelyek számításba jöhetnek minden kegyelmi döntés során. Az indokolás miatt a jogászok számára is jobban kutathatóvá válik a kegyelmezés jogintézménye. Mindezeket felül pedig a TÉSZ emberi jogi normákba ütköző voltát is orvosolhatja a megoldás, hiszen a kegyelem útján biztosítja az elítélt szabadulása reményéhez való jogát.

Azonban mindezek alkalmazására és gyakorlati hasznára – mint ahogy korábban említettem – még várnunk kell...

Summary - Presidential Pardon from the Aspect of Criminal Law

The individual pardon, exercised by the President of the Republic, has recently become the centre of attention in the media and among the lawyers in context of life imprisonment without parole eligibility. This prompts me to investigate the presidential pardon in this article.

I am dealing with the origins and the standardization of pardon, then I move on to the conditions and criteria the Head of State can take into consideration when making the decision. Afterwards, I am presenting some statistics.

The power of pardon is stipulated by the Fundamental Law of Hungary, and the specific rules can be found in the Criminal Code, the Criminal Procedure Act and the Punishment Executive Act.

I am focusing on the last one, in which the Government and the Parliament have redressed the problems of life sentence, regarding human rights, with a compulsory procedure of pardon, thus giving the convict the hope of being released from prison. However, this solution raises a few questions, so arguments can be made both for and against it.

Irodalomjegyzék és internetes források:

Békés Imre – Földvári József – Gáspár Gyula – Tokaji Géza: *Magyar Büntetőjog általános rész*, BM Könyvkiadó, Budapest, 1980.

Belovics Ervin – Gellér Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: *Büntetőjog I. Általános Rész. A 2012. évi C. törvény alapján*. HVG-ORAC, Budapest, 2012.

Büntetés-végrehajtási Szervezet: *Sajtószoba*. Kapcsolódó anyagok: *Számok, tények 2014*. <http://bv.gov.hu/sajtoszoba> [2015.11.06.]

Diós István (főszerk.): *Magyar Katolikus Lexikon*. VI. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2001.

European Court of Human Rights: *Case of László Magyar v. Hungary*. [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-144109#{"itemid":\["001-144109"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-144109#{) [2014.10.25.]

Farkas Ákos – Róth Erika: *A büntetőeljárás*. CompLex, Budapest, 2012.

Görgényi Ilona – Gula József – Horváth Tibor [et al.]: *Magyar Büntetőjog Általános Rész*, CompLex, Budapest, 2012.

Igazságügyi Információk - Kegyelmi ügyek: *Tájékoztató a kegyelmi eljárásról...* <http://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/kegyelmi-ugyek-valamint-a-bunugyi-koltseg-es-rendbirsag-elengedese-merseklese-iranti-kerelmek-intezese> [2014.10.25.]

Képes György: *A tökéletesebb unió: az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya*. Gondolat, Budapest, 2003.

Kilényi Géza: *Az egyéni kegyelmezési jogkör az alkotmányfejlődés tükrében*. In: Petrétei József (szerk.): *Emlékkönyv Adám Antal egyetemi tanár születésének 70. évfordulójára*. Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2000.

Köztársasági Elnöki Hivatal: *Kegyelmi ügyek*.
http://www.keh.hu/kegyelmi_ugyek/1512-Kegyelmi_ugyek [2014.08.11.]

Kukorelli István (szerk.): *Alkotmánytan I*. Osiris, Budapest, 2003.

Magyar Bibliatársulat: *Biblia*. Kálvin, Budapest, 2014.

Magyarország Kormánya - Igazságügyi Minisztérium: *Répássy Róbert a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről*

<http://www.kormany.hu/hu/igazsagugyi-minisztrium/parlamenti-allamtitkarsag/beszedekek-publikaciok-interjuk/repassy-robert-a-tenyleges-életfogytig-tartó-szabadsagvesztésről> [2014.10.25.]

Magyarország Kormánya: Dokumentumok – Igazságügyi Minisztérium: *Statisztikai adatok*.
<http://www.kormany.hu/download/8/a1/80000/Kegyelmi%20%C3%BCgyek%20statisztika%2020020101-20150930.pdf> [2015.11.06.]

Magyarországi Református Egyház: *A Heidelbergi Káté*. Kálvin, Budapest, 2013.

Márkus Dezső (szerk.): *Magyar Jogi Lexikon*. IV. kötet, Pallas, Budapest, 1903.

Nagy Ferenc: *A magyar büntetőjog általános része*. Korona, Budapest, 2004.

Országgyűlés Honlapja: *A 2012. évi C. tv. miniszteri indokolása*.
<http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> [2014.10.17.]

Országgyűlés Honlapja: *A 2013. évi CCXL. tv. miniszteri indokolása*.
<http://www.parlament.hu/irom39/13096/13096.pdf> [2014.10.17.]

Országgyűlés Honlapja: *Országgyűlési Napló*. 2014. 22. sz.
<http://www.parlament.hu/documents/10181/56618/2014.10.28.napl%C3%B3/e680f54d-5a5d-4d05-86b7-36a5a430d26d> [2014.11.29.]

Petrétei József: *A köztársasági elnök kegyelmezési jogáról*. MTA Könyvtárának Repozitóriuma.
<http://real.mtak.hu/17303/1/kegyelem-1.pdf> [2014.11.14.]

Schnierer Aladár: *A büntetőtörvényjavaslat IX-ik fejezete*. In: *Jogtudományi közlöny*. 1875. 38. sz.

---

[1] Belovics Ervin – Gellér Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: *Büntetőjog I. Általános Rész. A 2012. évi C. törvény alapján*. HVG-ORAC, Budapest, 2012. 275.

[2] Magyar Bibliatársulat: *Biblia*. Kálvin, Budapest, 2014. Zsoltárok 51:7, Kolossé 2:14, Róma 6:23, Jeremiás siralmi 3:22; Márk 15:20-41, I. János 2:2, János 3:16, Róma 3:24, 5:1; Efezus 2:8-9; valamint Magyarországi Református Egyház: *A Heidelbergi Káté*. Kálvin, Budapest, 2013. 11, 17; illetve Diós István (főszerk.): *Magyar Katolikus Lexikon*. VI. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2001. 428.

[3] Diós: i. m. 428.

[4] Békés Imre – Földvári József – Gáspár Gyula – Tokaji Géza: *Magyar Büntetőjog általános rész*. BM Könyvkiadó, Budapest, 1980. 228.

[5] Alaptörvény 1. cikk (2) j), 8. cikk (3) j)

[6] Belovics [et al.]: 2012. 276.

[7] Belovics [et al.]: 2012. 276.

[8] Köztársasági Elnöki Hivatal: *Kegyelmi ügyek*, 1.

http://www.keh.hu/kegyelmi_ugyek/1512-Kegyelmi_ugyek [2014.08.11.]

[9] 2012:C. tv. 104. § (1)

[10] Kukorelli István (szerk.): *Alkotmánytan I.* Osiris, Budapest, 2003. 348.

[11] Petrétei József: *A köztársasági elnök kegyelmezési jogáról.* MTA Könyvtárának Repozitóriuma, 10.
<http://real.mtak.hu/17303/1/kegyelem-1.pdf> [2014.11.14.]

[12] Petrétei: i. m. 7.

[13] Magyarország Kormánya - Igazságügyi Minisztérium: *Répássy Róbert a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéséről*
<http://www.kormany.hu/hu/igazsagugyi-minisztarium/parlamenti-allamtitkarsag/beszedek-publikaciok-interjuk/repassy-robot-a-tenyleges-életfogytig-tarto-szabadsagvesztesrol> [2014.10.25.]

[14] Magyarország Kormánya: Dokumentumok – Igazságügyi Minisztérium: *Statisztikai adatok.*
<http://www.kormany.hu/download/8/a1/80000/Kegyelmi%20%C3%BCgyek%20statisztika%2020020101-20150930.pdf> [2015.11.06.]

[15] Nagy Ferenc: *A magyar büntetőjog általános része.* Korona, Budapest, 2004. 479.

[16] Kilényi Géza: *Az egyéni kegyelmezési jogkör az alkotmányfejlődés tükrében.* In: Petrétei József (szerk.): *Emlékkönyv Ádám Antal egyetemi tanár születésének 70. évfordulójára.* Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2000. 126.

[17] Alaptörvény B) cikk (2), 1. cikk (2) e), 9. cikk (1), (5)

[18] 1848:III. tc. 35. §, 1870:XVIII. tc.10. §

[19] Képes György: *A tökéletesebb unió: az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya.* Gondolat, Budapest, 2003. 104-105.

[20] Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya, II. Cikk 2. §

[21] Országgyűlés Honlapja: *A 2012. évi C. tv. miniszteri indokolása.* 219.
<http://www.parlament.hu/irom39/06958/06958.pdf> [2014.10.17.]

[22] 2012:C. tv. indokolása. 190.

[23] 1998:XIX. tv. 597. § (3)-(5)

[24] 1998:XIX. tv. 598. § (1)

[25] 1998:XIX. tv. 598. § (3)

[26] Farkas Ákos – Róth Erika: *A büntetőeljárás.* CompLex, Budapest, 2012. 489.

[27] Köztársasági Elnöki Hivatal: *Kegyelmi ügyek, 2.*

[28] Igazságügyi Információk - *Kegyelmi ügyek: Tájékoztató a kegyelmi eljárásról...*
<http://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/kegyelmi-ugyek-valamint-a-bunugyi-koltseg-es-rendbirsag-elengedese-merseklese-iranti-kerelmek-intezese> [2014.10.25.]

[29] Farkas – Róth: i. m. 489.

[30] Schnierer Aladár: *A büntetőtörvényjavaslat IX-ik fejezete.* In: *Jogtudományi közlöny.* 1875. 38. sz. 318.

[31] 1998:XIX. tv. 598. § (6)

[32] Petrétei: i.m. 18.

[33] 2013:CCXL. tv. 27. § (1) c), (2) c)

[34] Országgyűlés Honlapja: *A 2013. évi CCXL. tv. miniszteri indokolása.* 207.
<http://www.parlament.hu/irom39/13096/13096.pdf> [2014.10.17.]

[35] Igazságügyi Információk: *Kegyelmi ügyek*

[36] 2013:CCXL. tv. 45. § (3)-(6)

[37] Görgényi Ilona – Gula József – Horváth Tibor [et al.]: *Magyar Büntetőjog Általános Rész*. CompLex, Budapest, 2012. 378.

[38] European Court of Human Rights: *Case of László Magyar v. Hungary*.

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-144109#{"itemid":\["001-144109"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-144109#{)
[2014.10.25.] (továbbiakban: ECHR: 2014.)

[39] ECHR: 2014, 47., 55. bek.

[40] ECHR: 2014, 50.,55. bek.

[41] ECHR: 2014, 57-58. bek.

[42] ECHR: 2014, 46., 51. bek.

[43] Országgyűlés Honlapja: *Országgyűlési Napló*. 2014. 22. sz. 2966, 2969. hasáb

<http://www.parlament.hu/documents/10181/56618/2014.10.28.napl%C3%B3/e680f54d-5a5d-4d05-86b7-36a5a430d26d> [2014.11.29.]

[44] Büntetés-végrehajtási Szervezet: *Sajtószoba*. Kapcsolódó anyagok: *Számok, tények 2014*
<http://bv.gov.hu/sajtoszoba> [2015.11.06.]

[45] Márkus Dezső (szerk.): *Magyar Jogi Lexikon*. IV. kötet, Pallas, Budapest, 1903. 607.; 1896:XXXIII. tc. 497-498. §